

Revelația serii a fost *Simfonia nr. 3, op. 27, "Cântecul nopții"* de Szymanowski, compusă între 1914-1916. Începutul misterios, pe un acord generat de gama hexatonică și o pedală pe Re la timpani, l-a evocat, bineînțeles, pe Debussy dar a adus aminte și de poemul simfonic *Prometeu* de Skriabin. La începutul lucrării lui Skriabin, nașterea liniei melodice din magma armonică se produce în registrul grav, la alături, în timp ce la Szymanowski, solo-urile viorii - magistral interpretate de concertmaistrul invitat Liviu Cășleanu - duc instantaneu către o zonă a tensiunii dintre feminin și masculin, dintre teluric și astral. Dacă în *Prometeu* lui Skriabin lupta dintre haos și ordine, opoziția dintre foc și frig glacial, rațiune și extaz, întuneric și lumină se desfășoară cumva pe fondul sau la marginea neantului, la Szymanowski, dualitatea mister-explicitare, năzuință-împlinire, tânjire-acțiune, aluzie-afirmare se manifestă pe un fundal al naturii nocturne, al senzorialului. Corul, în acord perfect cu orchestra, are un rol mai consistent decât în *Prometeu*, unde intervine doar în momentele apoteotice; funcția sa depășește în ambele cazuri zona decorativ-timbrală. În *Prometeu*, corul este o referință la întreaga omenire; în *Cântecul nopții*, el pare a deveni vocea multiplicată a naturii. Semnificativ pentru temperamentele diferite ale lui Skriabin și Szymanowski e și faptul că atât *Prometeu* cât și *Simfonia a 3-a* se încheie pe acorduri perfect majore - echivalente sonore ale stabilității și luminii: *Cântecul nopții* de Szymanowski se sfârșește în piano, pe un acord de Do major repetat de trei ori, după un dialog al tenorului cu vioara apunând delicat deasupra orchestrei, în împăcare calmă; *Prometeu* se termină într-un elan ascendent, pe un acord de Fa diez major, în fortissimo.

Vocea puternică, cu timbru plăcut a tenorului polonez Tomasz Zagórski a oferit o versiune foarte frumoasă a acestei muzici extatice. Prezența sa scenică, trăirea intensă a momentului, identificarea cu textul au fost un aport prețios. Orchestra Filarmonicii George Enescu a sunat splendid. Alexander Walker a condus cu înțelegere deplină *Simfonia-poem* - o frescă sonoră cu forme și culori mistic-luxuriante, evocând dar și depășind (da, muzica are darul de a subjuga ființa umană prin impact direct) sugestia unor picturi simboliste. Ca și la Skriabin, universul lui Mihail Vrubel e primul care apare în fața ochilor.

Lena VIERU CONTA

Sonori post-romantice cu Christian Badea și Valery Sokolov

Seria de evenimente desfășurată sub titlul *Concertele Centenarului la Ateneu* a continuat în cadrul stagiunii 2018-2019 a Filarmonicii bucureștene cu o seară în care dirijorul Christian Badea și Orchestra Filarmonicii ne-au oferit un nou program ce se înscrie în linia celor propuse de unul dintre cei mai apreciați dirijori români ai ultimelor decenii, care se evidențiază prin logica asocierii lucrărilor selectate pentru a fi interpretate. De această dată, am remarcat dubla conexiune dintre cele trei opusuri pe care le-am auzit în 22 și 23 noiembrie, ce presupune pe deoparte reflectarea stilului post-romantic în creația autohtonă iar pe de altă parte relația directă dintre ultima generație de compozitori romantici ce propun anumite principii și cei mai importanți reprezentanți ai post-romantismului, astfel că Alfred Alessandrescu, Richard Strauss și Johannes Brahms s-au regăsit pe același afiș cu unele dintre lucrările lor emblematic.

Prin intermediul deja cunoscutei sale elegante gestuale, Christian Badea a condus Orchestra Filarmonicii în poemul simfonic *Acteon* de Alfred Alessandrescu, primul opus al serii, într-o versiune de ținută, echilibrată, ce a punctat cu rigoare acele specificități ale partiturii ce dezvăluie tușele personalității

creatoare a lui Alfred Alessandrescu. Astfel, am putut remarca măiestria orchestrației ce învăluie într-o paletă diversă melodică de sorginte post-romantică și impregnată de fine trimiteri la folclorul românesc dar și alura descriptivă a discursului muzical, subliniată de Christian Badea printr-o știință a potențării dramaturgiei partiturii și o înlănțuire a frazării ce amintește de abilitatea unui pictor de a conecta culorile într-un anumit tipar. Aceleași coordonate au fost păstrate și de poemul simfonic *Don Juan* de Richard Strauss, din care își trage originile stilistice și lucrarea anterioară, pe care Christian Badea l-a construit într-o variantă în care cele patru momente ce alcătuiesc discursul muzical (două scene de dragoste, carnavalul și duelul extrase de R. Strauss din poemul literar omonim al lui Nikolaus Lenau) se succed într-o veritabilă narațiune sonoră ce evocă de această dată un Don Juan căutător neobosit al frumosului. Având în sursa extra-muzicală un eșafodaj pentru conturarea caracterului său programatic, *Don Juan* de R. Strauss i-a oferit ocazia lui Christian Badea să ne înfățișeze de la pupitrul dirijoral o muzică profund post-romantică în care frazările ample sugerate cu rafinament de acesta se întrepătrund cu strălucitoare momente de virtuoziitate orchestrală gestionate inteligent într-un cadru estetic complex.

Recunoscut pentru deosebita sa calitate de acompaniator al virtuoșilor concertiști, Christian Badea l-a însoțit alături de Orchestra Filarmonicii într-o frumoasă și valoroasă versiune a *Concertului pentru vioară și orchestră în re major* de Johannes Brahms pe foarte talentatul muzician ucrainean Valery Sokolov. Exponent al tinerei generații, Valery Sokolov a realizat o versiune dinamică a *Concertului* de Brahms în care vigoarea tinereții a conferit o energie aparte muzicii în cadrul căreia violonistul și-a etalat o dată în plus în fața publicului bucureștean tehnica de înalt nivel dar și siguranța cu care a abordat cele mai dificile pasaje ale părții întâi și ale mișcării finale, în care am remarcat calitatea intonațională și

precizia cu care au fost atacate procedee precum duble-coardele. Acestor atribute li s-au alăturat excepționala poeticitate dovedită în partea a doua, unde sunetul cald, generoasele frazări și vibrato-ul susținut au potențat liniile melodice de o remarcabilă vocalitate. De asemenea, Valery Sokolov a dovedit că este un bun comunicator cu dirijorul și orchestra într-un excurs sonor în care dramaturgia lucrării brahmsiene oferă virtuozului momente de strălucire dar și episoade în care acesta se integrează ansamblului simfonic în trimiteri către modelul concertistic beethovenian și viziune anticipări ale caracteristicilor simfonismului post-romantic german, ai cărui reprezentanți și-au găsit în personalitatea creatoare a lui Brahms unul dintre modele.

Părăsind sala încă sub impresia acordurilor mișcării finale a *Concertului pentru vioară* de Brahms în care transpar bucuria și seninătatea, elemente mai puțin caracteristice muzicii marelui compozitor german, pot afirma că acest nou eveniment din seria dedicată Centenarului, organizat de

Filarmonica bucureșteană în colaborare cu I.C.R., confirmă încă o dată ideea că arta desăvârșită poate fi realizată și prin intermediul echilibrului și al bune înțelegeri a sensurilor estetice ale partiturilor, atribute la fel de importante ca și virtuozitatea.

Mădălin Alexandru STĂNESCU

Concert de Ziua Unirii la Ateneu

Dacă lansarea anului centenar cu o gală de operă la Teatrul Național a compromis ideea de sărbătoare națională prin limitarea accesului la o listă aleasă de invitați (care nici n-au venit toți), în schimb, de Ziua Națională, guvernul n-a mai venit la concertul pe care l-a organizat prin ministerul culturii. Așa că Filarmonica s-a trezit cu un concert în afara sezonului abonament, cu o sală de o mie de locuri pe care trebuia s-o vândă în mai puțin de o săptămână. A fost *sold out*. Încă o dovadă că marele necunoscut al lumii muzicale autohtone este chiar publicul.

Un concert de compoziții românești de Ziua Națională, din care nu lipsesc *Rapsodiile* lui Enescu, iată stereotipul

absolut al celebrărilor pe teme patriotice din artele autohtone ale spectacolului. Și totuși, concertul de la Ateneu de pe 30 Noiembrie a meritat toate aplauzele.

La fel ca acum câteva săptămâni, a doua *Rapsodie* a lui Enescu a fost pur și simplu tulburătoare. A fost un adevărat moment de reflecție din perspectiva celor 100 de ani de România modernă, în care a predominat atmosfera meditativă, aproape funebă a lucrării, străpunsă de sunetele unor solouri instrumentale. Nu insist, am făcut-o în cronică de la concertul cu Mischa Maisky.

Pentru cei care au ratat concertul de săptămâna trecută, când a fost prezentat în oglindă cu un alt poem simfonic mult mai celebru, *Don Juan* al lui Richard Strauss, sper ca *Acteon* să fi fost o revelație. E o lucrare importantă, pentru că nu include nimic folcloric în ea, așa cum era obiceiul în perioada când a fost scrisă, și pentru asta îl putem considera o tentativă validă de occidentalizare a compoziției românești (de altfel, e una dintre puținele lucrări apreciate de muzicologii străini). Alessandrescu nu a fost un compozitor prolific, ci mai degrabă o personalitate muzicală importantă. Dirija foarte bine și simfonic și operă, secundându-l pe George Georgescu, și avea o pasiune pentru scris, fiind un respectat critic, corespondent al multor publicații muzicale din Europa. Un cosmopolit, așa cum și trebuia să fie un muzician al secolului XX. Este meritul Concursului Enescu, al cărui mare premiu l-a câștigat *Acteon* în 1915, că a stimulat compoziția autohtonă, astfel încât să nu se poată spune că România este o țară fără muzică.

Poemul simfonic descrie mitul lui Acteon, vânătorul blestemat de zeița Artemis să se transforme într-un cerb vânat de proprii săi câini. Dacă prima temă, cea a vânătorii, aduce pe undeva cu un motiv din *Șeherezada* lui Rimsky-Korsakov, dar foarte inteligent dezvoltată simfonic, tema secundară a zeiței ancorează definitiv lucrarea lui Alessandrescu în muzica secolului XX, dezvoltându-se melodic la fel de colorat precum muzica lui Respighi din *Trilogia romană*, dar având ceva și din energia unui Korngold, căci creează o iluzie cinematografică ascultând-o. Ce păcat că Alfred Alessandrescu a abandonat treptat compoziția la puțini ani după acest *Acteon*! Privit cu permanentă suspiciune de regimul comunist, fiind obiectul unui dosar de urmărire al Securității, Alfred Alessandrescu a fost puțin promovat în ultimii 70 de ani, apoi aproape uitat, deși Enescu a fost unul dintre promotorii acestui poem simfonic, pe care-l dirija de câte ori avea ocazia, nu numai în țară.

Daniel Ciobanu a fost o surpriză. După frumoasa performanță de la concursul Rubinstein de anul trecut, chiar eram curios să-l ascult pe viu. Un pianist extrovertit, discursul său solistic din *Rapsodia pe o temă de Paganini* nu s-a limitat la virtuozitate. A avut-o, și încă din plin, dar am remarcat osteneala de a pune ceva din personalitatea sa în frazarea muzicală și cert este că a reușit să captiveze fără rezerve publicul. Am avut ocazia să vedem aseară probabil pe cel mai interesant pianist al tinerei generații. Cele 24 de variațiuni au fost fluente, integrând însă și lirismul celei cu numărul 18. Aplauzele publicului au fost pe cât de furtunoase pe atât de sincere. Un *encore* jazzistic a făcut cu ochiul publicului tânăr și seara lui Daniel Ciobanu pe scena Ateneului a fost un succes foarte clar.

Christian Badea dirijează mereu foarte bine repertoriul simfonic, însă atunci când abordează opera e încă și mai spectaculos. E un demon al teatrului care se face simțit în tensiunea internă a partiturii. Așa a fost și în spectacolele cu *Parsifal* de acum doi ani, sau în *encore*-ul lui Maisky cu aria lui Lenski din *Evgheni Oneghin* și tot așa a fost și aseară cu suita din opera *Carmen*. Sigur, era de așteptat ca sunetul unei orchestre simfonice să fie mai plin și mai colorat decât cel din fosa unei opere, însă Badea a dus lucrurile mai departe, cu un simț al teatrului care a comprimat întreaga dramă din *Carmen* în jumătatea de oră cât durează această transcripție pentru orchestră, într-o interpretare vizuală și palpitantă în același timp.

Recunoaștem cu toții temele populare ale *Rapsodiilor*, însă interpretarea acestor *evergreen*-uri naționale a suferit multe schimbări de perspectivă de-a lungul timpului. Dacă la început predomina caracterul folcloric (în viziunea lui George Georgescu, sau a lui Enescu însuși, într-un concert la Moscova în 1946), potențialul simfonic al acestor lucrări începe să fie pus în valoare mai târziu, prin Ionel Perlea, Iosif Conta, dar mai ales Constantin Silvestri (într-o extraordinară înregistrare cu Wiener Philharmoniker). Apoi, începând de prin anii '80, viziunea monumental naționalistă asupra culturii într-un stat totalitar și-a pus amprenta și asupra viziunii unor dirijori precum Horia Andreescu sau Cristian Mandeal.

Christian Badea s-a situat clar pe latura simfonică a *Rapsodiilor*, cu o viziune concentrată, în care culorile orchestrale au jucat un rol important. Orchestra Ateneului a răspuns consistent, iar solourile multelor teme populare au fost (așa cum era de așteptat) cât se poate de idiomatice.

Așa a fost concertul Filarmonicii de Ziua Națională. Cel mai mare cadou a fost publicul: nou, sincer, apreciativ.

La mulți ani, România!

Alexandru PĂTRĂȘCU

Articol preluat de pe

<https://despreopera.com/2018/12/01/concert-de-ziua-unirii/>